

Babits Mihály:
Karácsonyi ének (részlet)

*Becsesnek láttad te e földi test
koldusruháját, hogy fölvetted ezt?
s nem vélted rossznak a zord életet?
te, kőből zengjük hogy "megszületett!"
Szeress hát minket is, koldusokat!
Lelkünkben gyujts pici gyertyát sokat.
Csengess éjünkön át, s csillantsd elénk
törékeny játékunkat, a reményt.*

Csorba Győző:
Fenyőfa (részlet)

*Lám hull a hó
kőhyök-tenyémyi pehelyek ringanak le
több mint ötven karácsony
ötven tél élete
élete öröme szerelme
bánata rajtuk
s a csukott ablakon át
fenyőfácska fenyőfácska
ezek is gyöngye ágaid közé bújnak.*

Charles Dickens:
A Pickwick Klub
(részlet a 28. fejezetből)

Mert csakugyan, sokan vannak a világon, akiknek a karácsony valóban néhány napi örömet és boldogságot hoz. Sok család, amelynek tagjait messze elsodorta egymástól és szanaszét szórta a nagyvilágban a létért való szakadatlan küzdelem, most újra összekerül és újra összeforr abban a kölcsönös szeretetben és jóakarásban, amelyből a tiszta és zavartalan öröme olyan bő forrása fakad, s amely olyan összeférhetetlen a világ sokféle bajával és gondjával, hogy a legműveltebb nemzetek vallási meggyőződése és a legvadabb népek durva hagyományai egyaránt a túlvilági élet legfőbb boldogságai közé számítják, az üdvözült lelkek osztályrészének tekintik. Hány régi emléket, hány szunnyadó érzést ébreszt föl bennünk karácsony ünnepe!

Karácsonyi üdvözlét
a hunyadisoktól

Kiss Viktória rajza

Dsida Jenő:
Itt van szép karácsony
(részlet)

*Itt van a szép, vig karácsony,
Élünk dión, friss kalácson:
mennyi finom csemege!
Kicsi szíved remeg-e?
Karácsonyfa minden ága
csillog-villog: csupa drága,
szép mennyei üzenet:
Kis Jézuska született.*

Csoóri Sándor:
Karácsonyi készülődés

*Azt mondják holnap lesz karácsony -
Tomtyos fenyőfám fölcomázom
csillaggal angyalhaj-felhőkkel,
tutipán-szívű csengőkkel
s aláarakom a kerék Földet,
ajándékként ígért jövőnket,
kicsomagolt vad álmainkat,
értünk vérző hatot tainkat,
lemondásaink jaj-nyugalmat,
mint horpadt, sápadt aranyalmát.*

Balogh Kitty rajza

Karácsonyi hagyományok, szokások Sződön

Betlehemezők a plébánia udvarán az 1980-as évek végén

Karácsony előtt két héttel elkezdték járni a falut a betlehemesek. A köszöntőket szívesen látta család, sőt még hívták is, ha még nem jártak náluk. A betlehemes fiúk négyen, öten voltak. Bundába, csákóba öltöztek, és köszöntés közben csörgő bottal verték a szoba földjét. Magukkal hozták a kis Jézust a betlehemi házikóban. A karácsonyi szent énekek eléneklése után bőséget, békességet kívántak a ház népének. A köszöntésért diót, almát kaptak. A kántálás is igen régi kedves szokás volt. Három, négy gyermek összefogott, és az ünnepi vacsora után elindultak a szomszédok ablaka alá kántálni. Ezt a kis versikét mondták (szlovákul fonetikusán és magyarul):

Sesin vrbce csinkali,
Pána Kríszta prívitali.
A ja jeho vítam, kolácsik szi pítam!
Dajtye zse mi, dajtye,
Cso mi mátye daty
Lebo náme zimka
Pod obloeskon sztyaty.
A kegy nám vi nyizs nye dátye,
Obloeske vám vibjeme,
Pod nozsicske poklágýeme.
A vám seekim dobro zdravjal
Pohválen Jézis Krísztus!
Dajtye nám orehel!

Az utolsó sor eléneklése után a gyerekek az ablaktól az ajtóhoz szaladtak. A gazdaszszonytól néhány szem diót kaptak. Egy-egy ablak alá

egymás után több csoport is jött kántálni. Így a gazdaszszony ezen az estén egy szakajtó dót is elosztogathatott.

A XX. század első felében a szódi házigazda az ünnepi készülődés délutánján a boróka karácsonyfá mellé néhány marék kukoricát, rozsot, zabot, búzát, árpát tett egy szakajtóba. Ezt három napig ott tartották. Az ünnepek után a házigazda ezt a kis takarmányt kivitte az állatoknak, és mindnek adott belőle.

A szent vacsora alatt fogyasztott ostyából mindig eggyel több volt az asztalon, mint amennyi a családtagok száma volt. Ezt a maradék ostyát a házigazda kivitte az állatoknak, és mindegyik itatójába tört belőle egy darabot.

A madarak csiripeik,
Jézus Krísztuszt köszöntik.
Én is köszöntöm Őt, és káácsot kérlek!
Adjatok, adjatok,
Amit adhattok,
Mert az ablak alatt állva
Nagyon fázunk.
Ha semmit nem kapunk,
Kiverjük az ablakot,
Lábunkkal összetörjük.
Mindenkinek jó egészséget
Dicsértecsék a Jézus Krísztus!
Diót kérünk!

Szenteste

Az ünnepi vacsora közös imával kezdődött. Utána a család a család mézbe mártott

ostyát evett. A szent vacsora második fogása a savanyú leves volt, amit káposztaléből készítettek. Következett a rántott hal, majd a mákos tézsza. Az utolsó fogás a gyümölcs volt: alma, dió és szőlő a padlásról. A szent vacsora után közösen várta család az éjféle mise kezdetét. Nagyon szívesen mentek még a gyerekek is a templomba. Ebben az időben (1897-1933 között) Krchnák János volt a falu plébánosa. A falusi előljáróság tagjai (Helembai Ferenc bíró, Floch Mihály törvénybíró, Hertel András pénztáros, Zelinka István gyámtya) nagy subával a vállukon, vas-tag gyertyákat tartva álltak az ünnepi miséken az oltár előtt. Az éjféle mise után lepihent a család, hogy 25-én a hajnali misére újra együtt menjen a templomba. A karácsonyi ünnepek legfontosabb része a három szentmise volt; 24-én az éjféle, 25-én a hajnali és déli mise. Ilyenkor együtt imádkozott a templomban az egész falu.

Karácsonyi hiedelmek

Az ünnepi vacsora alatt fogyasztott almához kapcsolódik az egyik hiedelem. A fiatal lányok nem ették meg az

almát. Eltették és elvitték magukkal a templomba az éjféle, majd a hajnali és a déli misére. A harmadik miséről visszajövet a lány megállt a házuk előtt, és enni kezdte az almát. Azt tartották, hogy olyan nevű lesz a férje, amilyen nevű férfit lát meg ilyenkor elsőnek. Azt is mondták Sződön, hogy karácsony éjjelén aki nagyon kíváncsi, elmehet az istállóba hallgatózni, mert ilyenkor beszélgetnek az állatok. Egy másik hiedelem szerint méz folyik a patakban az éjféle mise alatt, aki nagyon kíváncsi, elmehet megnézni. Elcink kíváncsisága a párkerecsében is megnyilvánult. Ezt úgy csinálták, hogy a szent vacsora után kisöpörték a szobát, fogták a szemetet, kiálltak vele az utcára a ház elé. A kutyaugatásra füleltek. Az utcának arról a végéről lett férje a lánynak, ahonnan először ugattak a kutyák. Volt olyan is, hogy a kíváncsi lányt a kutyák kergették vissza a házba. A karácsony február 2-ig, Gyetyaszentelő Boldogaszszony napjáig tartott. Az ünnepek imával, beszélgetéssel teltek, nyugalom és békesség volt a szerény otthonokban.

Karácsonyi ünnepkör (december 25., 26.)

December 25-e olyan nagy ünnep volt, hogy ilyenkor nem volt szokás elmenni ott-

Betlehemezők a plébánia udvarán az 1980-as évek végén

honról. Vendégeket sem várt még ezen a napon a család. Az ünnepi ebédhez is együtt ültek le. Az ételek a következők voltak: tyúkhúsleves, csirkepaprikás, töltött káposzta. A különböző cukrászsüteményeket még nem ismerték. Helyette nagyon finom, kemencében sült kalácsot, mákos és diós beigli, buktákat ettek. Ebéd után estig beszélgetett a család, a felnőttek kártyáztak. December 26-án, a délelőtti mise után meglátogatták és köszöntötték egymást a rokonok. Az István- és János-napi köszöntéseknek még ma is nagy hagyománya van. A mai Művelődési Ház helyén állt régen a mindenkor pártor háza (pártorház). A ház mögött bikaistálló volt. A pártorok őrizték a falu gazdáinak disznót, teheneit. A pártorok feladata volt, hogy a szent vacsora előtt megköszönjék a munkaadó gazdáikat. Két-három pártor házról házra járt, virgácsot is vittek magukkal. Bementek a házba, köszöntötték a gazdát. A gazdasszony a kotényével a

Vinsujem vám, vinsujem
Této szlavnyé szvjatke,
Kriszta pána narozenyi.
Napoli úrod,
Vo dvore práhod
Naszatecské rozlozsenyi
A na gjjedka potyesenyi,
A nám vseckim dobró zdravlja
Pohválen Pán Jézsis Krisztusz!

virgácsból két vesszőt kihúzott, amivel egy kicsit megütötte a pártort, mire ő ketőt ugrott. Ez azt jelentette, hogy az állatok is ilyen fürgén ugrálnak, egészségesek legyenek. A köszöntést a gazda egy kis borral, kaláccsal és kevés pénzzel hálálta meg.

Karácsonyváras Sződön az 1930-as években

Hajdanában igen nagy ünnep volt Jézus születésének napja. Az őszi szántás-vetés befejezése után a házat hozták rendbe a gazdasszonyok. A

téli napok kenderfonással, tollfosztással, sustyákészítéssel teltek el. A fiatalasszonyok fejkötőket hímeztek, amelyre csipkét horgoltak. A gazdák az állatokat etették, szecskát vágtak.

Az apró falusi házak egyetlen helyiségében lakott a család. Itt főztek, aludtak, ettek. A szoba legszebb rész a sarok volt, ahol a házioltár állt. A Lurdes-i Szűz Anya két angyalszoborral egy sarokpolcon volt elhelyezve. Két oldalan szentképek lógtak a fehér falon.

A boróka karácsonyfát az oltár alá a lócára, vagy az asztal sarkára állították. Olcsó szaloncukorral, kifényesített almával és aranyozott dióval díszítették. A háziasszonyok három napra sütöttek-főztek. Szigorúan betartott szokás volt, hogy ünnepek alatt nem dolgoztak, mindent előre készítettek el.

A házigazda kis kéve szénát, szalmát hozott be a házba. Megállt az ajtóban és ezt a verset mondta (szlovákul fonetikusán és magyarul):

Köszöntöm, köszöntöm
A szent karácsonyi ünnepet,
Az Úr Jézus Krisztus születését.
Bőséges termést,
Az udvarban szerencsét.
Sok állat legyen,
Gyermeinkre áldást
Mindnyájunknak jó egészséget!
Dicsértessék a Jézus Krisztus!

A kis kévét a házigazda az asztal alá tette, ez jelképezte Jézus jelenlétét, illetve születésének helyét.

**Volentics Istvánné
tanító**

Illyés Gyula: Naplójegyzetek (részlet)

Számomra még eleven valóság a karácsony körüli ünneplés, a betlehemezés. Ilyet nemcsak láttam, hanem magam is csináltam. Egy távoli puszta nevelkedtem, ott az embereknek bizony nem volt más szórakozásuk, mint a mit saját maguk állítottak saját maguknak elő. A puszta több "betlehemező banda" is volt, hozzánk is jártak, de mi magunk is szerveztünk nem egy elsőrangú betlehemező társaságot, mi is jártunk egypár barátommal betlehemezni.

Ady Endre: A Jézuska tiszteletére

A született Jézus,
Ez igézetes gyermek,
Áldja meg azokat,
Kik a szívünkbe vernek,
Mérges szunyókat.

Áldassanak bennünk,
A kifeszett vér-rózsák;
Bánat, kín, szenvedés,
Mert Jézus volt a Jóság
S a nagy, szent türelem
Csengessünk csengőkkel,
Szeressünk szeretettel,
Örüljünk, ha sírunk,
Ha ránk tör minden ember
S ha álul bántatunk,
A született Jézus
Született így s kívánta,
Hogy ez legyen az üdv:
Minden hívság kihányva
Életünk gömbiből.

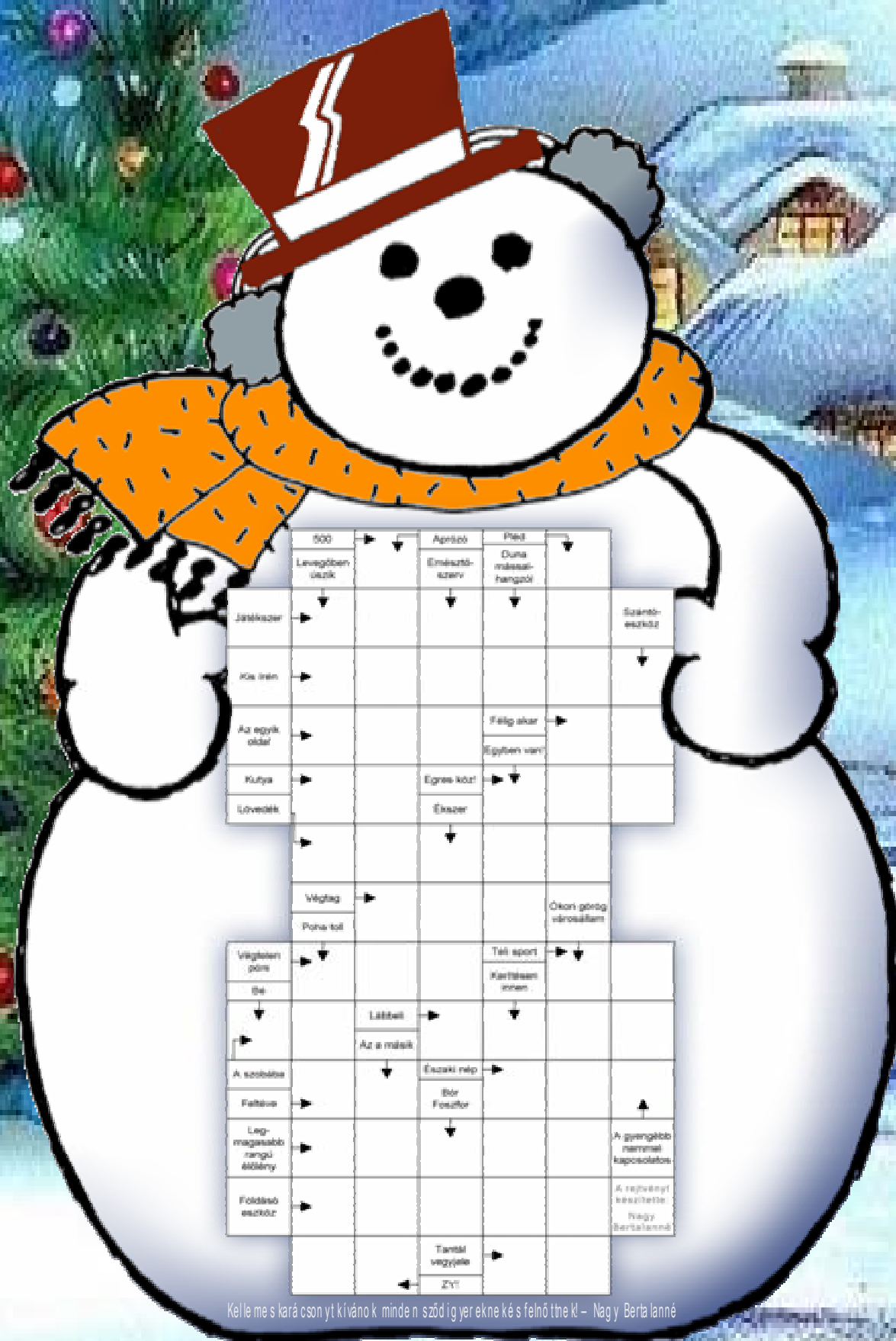

Reviczky Gyula: Karácsonykor

A zúgolódás, gúny, harag
Rég halva már szívemben
Egy szóval sem panaszkodám
A kis Jézuska ellen
Nem vádolóam balgán azért,
Hogy engem kifelejtett.
Hogy nem hozott ajándékot,
Szemem könnyet nem ejtett.
Lelkém nyugodtan, csendesen
Átszáll a nagy világon.
Imádkozom, hogy Jézusom
Minden szegényt megáldjon.
Ágyamra dőlök s álmodom
Egy régi, édes álmot:
Boldog, ki tűr és megbocsát,
S ki szenved, százszor áldott!

Karácsonyi fejtörő

	1000	Aprélis	Pied	
	Levegőben úszik	Emésztőszerv	Duna melléki hangpóli	
Járási eszköz	↓	↓	↓	Szántóeszköz
Közlekedési eszköz	→			↓
Az egyik oldal	→		Félgömb	→
Kutya	→	Egyszerű	↓	Egyetlen van!
Lövész	→	↓	↓	
		↓		
Végtag	→			Ókon gerincvárosállom
Pohár	→			
Vágtató	→		Téli sport	→
Bőr	→		Karfiol	↓
↓		Láttal	↓	
→		Az a másik		
A szabály	→	↓	Északi név	→
Futó	→		Bőr	↑
Legnagyobb rangú állomány	→		Fosztó	
Földművelési eszköz	→		↓	A gyengébb nemmel kapcsolatos
				A rajongói beszélgetés Nagy Bertalané
		Tartó	→	
		Zár	→	

Kelle me s karácsonyt kívánok minden szövegnek és felhívásnak – Nagy Bertalanné